# Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Strateegiline visioon energiasüsteemi ümberkujundamisest, et võimaldada ELi strateegilist autonoomiat“

**(omaalgatuslik arvamus)**

(2023/C 75/15)

Raportöörid: **Thomas KATTNIG**
**Lutz RIBBE**
**Tomasz Andrzej WRÓBLEWSKI**



| | |
|---|---|
| Täiskogu otsus | 20.1.2022 |
| Õiguslik alus | kodukorra artikli 52 lõige 2 – omaalgatuslik arvamus |
| Vastutav sektsioon | transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon |
| Vastuvõtmine sektsioonis | 4.10.2022 |
| Vastuvõtmine täiskogus | 26.10.2022 |
| Täiskogu istungjärk nr | 573 |
| Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid) | 197/9/12 |



## 1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. 2021. aasta lõpus otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee töötada välja energiasüsteemi ümberkujundamise tervikliku visiooni. 18. jaanuaril 2022 otsustas komitee, et kõik sektsioonid ja CCMI peaksid panustama omaalgatuslike arvamustega energiasüsteemi ümberkujundamise eri aspektide kohta koondarvamusse „Strateegiline visioon energiasüsteemi ümberkujundamisest, et võimaldada kestlikku arengut“.

Praegune olukord Ukrainas pärast Venemaa Föderatsiooni sõjalist sissetungi seadis aga energiasüsteemi ümberkujundamise prioriteetide loetelu tippu, sest selle tagajärjed ELi energiavarustusele ja energiahindadele on enneolematud.

Võttes arvesse praegust kriisi ja eesmärki kaotada 2030. aastaks ELi sõltuvus Venemaa gaasist, esitatakse käesolevas komitee arvamuses terviklik visioon energiasüsteemi ümberkujundamisest, et luua ja edendada ELi strateegilist autonoomiat energiavaldkonnas.

Pikaajalise strateegilise visiooni väljatöötamiseks võetakse käesolevas koondarvamuses kokku

— valdkondlike omaalgatuslike arvamuste järeldused ja soovitused ([1]);

— REPowerEU ja kava „REPowerEU“ kohta koostatud arvamuste järeldused ning tulevased seadusandlikud ettepanekud;

— komitee varasemate arvamuste järeldused ja soovitused.

1.2. Komitee juhib tähelepanu ohule, et praeguse energiakriisi kombineeritud majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed seavad demokraatliku süsteemi surve alla, kui ei leita piisavaid lahendusi. Seepärast toetab komitee viivitamatute meetmete rakendamist kõige pakilisemate probleemide lahendamiseks, eelkõige selleks, et tagada tarnekindlus võimalikult taskukohase hinnaga nii tarbijatele kui ka tööstusele, keda mõjutab praegune järsk hinnatõus.

([1]) ELT C 486, 21.12.2022, lk 67, ELT C 486, 21.12.2022, lk 88, ELT C 486, 21.12.2022, lk 53; ELT C 486, 21.12.2022, lk 1, ELT C 486, 21.12.2022, lk 59, ELT C 486, 21.12.2022, lk 23, ELT C 486, 21.12.2022, lk 198.

1.3. Kliimamuutustest on saamas Euroopas üha kibedam reaalsus. Veelgi enam, praegune energiakriis, mida süvendab Venemaa agressiivne sissetung Ukrainasse, näitab selgelt, et nii Euroopa energialiidu kui ka rohelise kokkuleppe raames välja pakutud eesmärgid ja meetmed on sisuliselt õiged, kuid mitte küllalt kaugeleulatuvad. Neist veel ei piisa, et juhtida Euroopat turvalise, kestliku ja konkurentsivõimelise strateegilise energiaautonoomia suunas. Eelkõige tegeletakse nendega ikka veel liiga tagasihoidlikult. Sellega seoses on tarvis paradigma muutust.

1.4. Euroopa potentsiaal taastuvenergia vallas tuleb võimalikult täpselt kindlaks teha ja sellest laialdaselt teavitada, et jõuda ühise arusaamani sellest, mil määral on võimalik saavutada sõltumatust energiaimpordist. Eelkõige tuleb arvesse võtta soojus- ja transpordisektori elektrifitseerimist ning vajadust ELi siseselt toodetud saastevaba vesiniku järele.

1.5. Lisaks kõnealuse potentsiaali võimalikult kiirele kasutamisele tuleb veelgi jõulisemalt ära kasutada energiasäästu võimalusi. Praeguses olukorras on energia säästmine parim viis kohe mõju saavutada.

1.6. Samal ajal on vaja lühiajalisi ja tõenäoliselt ka keskmise tähtajaga meetmeid, et kompenseerida kaotatud Venemaa energiatarneid. Üks selline meede on veeldatud maagaasi import. Komitee peab siiski oluliseks, et see ei tekitaks uut pikaajalist sõltuvust fossiilkütustest. Seda tuleb investeerimistsüklis eelnevalt arvesse võtta. Üldiselt ei ole eesmärk mitte sõltuvust mitmekesistada, vaid saavutada võimalikult suur strateegiline autonoomia.

1.7. Selline ümberkujundamine ei ole üksnes suur tehniline probleem, see hõlmab ka struktuurseid küsimusi. Tulevikus on energiatootmine palju detsentraliseeritum kui varem. See avab samuti võimalusi linnadele ja piirkondadele ning teistele uutele sidusrühmadele, nt mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning üksikisikutele ja kogukondadele, kes tegutsevad tootvate tarbijatena. Komitee on seisukohal, et poliitikakujundajad ei ole siiani esitanud selgeid juhiseid ega meetmeid selle kohta, kuidas eelkõige senised puhtalt energiatarbijad saaksid uuteks osalejateks. Komitee on paljudes oma arvamustes juhtinud tähelepanu sellele, et oluline eeltingimus kiire ümberkujundamise tagamiseks on heakskiit. Osalemisõigused ja -võimalused on parim viis see heakskiit saavutada. Seega ei ole küsimus üksnes selles, kus ja millisest allikast energiat toodetakse, vaid ka selles, kellel on lubatud sellelt tulu teenida. Komitee kordab oma üleskutset Euroopa Komisjonile ja liikmesriikidele võtta laiaulatuslikke ja suunatud teavitamise ja teadlikkuse suurendamise meetmeid koordineeritud ja vastastikku täiendaval viisil koos ettevõtjate organisatsioonide, kaubanduskodade, sotsiaalpartnerite ja muude asjakohaste sidusrühmadega ([2]).

1.8. Komitee kordab oma varasemates arvamustes väljendatud veendumust, et mitte ainult sotsiaalseid ja piirkondlikke ühtekuuluvusfonde ja ülesehitusabi ei tuleks kasutada viisil, mis toetab kliimameetmeid ja energiasüsteemi ümberkujundamist, vaid ka kliima- ja energiapoliitika peab olema kujundatud nii, et see edendaks sotsiaalset ja piirkondlikku ühtekuuluvust.

## 2. **Üldised märkused**

2.1. Komitee juhib tähelepanu ohule, et praeguse energiakriisi kombineeritud majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed seavad demokraatliku süsteemi surve alla, kui ei leita piisavaid lahendusi. Seepärast toetab komitee viivitamatute meetmete rakendamist kõige pakilisemate probleemide lahendamiseks, eelkõige selleks, et tagada tarnekindlus võimalikult taskukohase hinnaga nii tarbijatele kui ka tööstusele, keda mõjutab praegune järsk hinnatõus.

2.2. Kliimakriisi tagajärjed mõjutavad Euroopat ja maailma väga tugevalt. Komitee kordab, et toetab kindlalt rohelises kokkuleppes määratud eesmärke, energiavarustuse strateegilise autonoomia tugevdamist ning üleminekut kestlikule ja kliimaneutraalsele majandusele. Venemaa algatatud energiasõda on veelgi selgemalt esile toonud vajaduse oluliselt kiirendada rohelise kokkuleppega käivitatud ümberkujundamist. REPowerEU ja muud komisjoni välja pakutud algatused aitavad rohelist kokkulepet vastavalt kohandada, kuid need ei lähe veel piisavalt kaugele.

([2]) ELT C 486, 21.122022, lk 1.

2.3. Kõigis kavandatavates meetmetes tuleb energiasüsteemi ümberkujundamise osana arvesse võtta sotsiaalset mõõdet. Ühelt poolt on seda vaja selleks, et mitte seada ohtu avalikkuse heakskiitu vajalikele muudatustele ja et tagada õiglane üleminek. Teiselt poolt võimaldab selline ümberkujundamine ka positiivseid arenguid piirkondlikus majanduses, sealhulgas uusi töökohti, ([3]) mis soodustab heakskiidu saavutamist. Kodanikuühiskonna esindajana on komitee sageli andnud suuniseid selle kohta, kuidas tuleks üldsuse liikmeid kaasata, et nad õiglasest ümberkujundamisest kasu saaksid. Kahjuks on neid enamasti eiratud, mis võib raskendada heakskiidu saavutamist.

2.4. Komitee on veendunud, et Euroopa majanduse, eelkõige tööstussektori ning mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kui kestliku innovatsiooni edendajate konkurentsivõimet tuleb ja saab kaitsta. Energiakasutuse arukad kontseptsioonid, näiteks virtuaalsed elektrijaamad, pakuvad väiksematele ettevõtetele märkimisväärseid kasvuvõimalusi. Kuna mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad moodustavad konkurentsivõimelise, kliimaneutraalse, ringluspõhise ja kaasava ELi majanduse loomise lahenduse olulise osa, tuleb luua õiged tingimused ja neid säilitada sihtotstarbeliste toetusvormide ja raamtingimustega. See on vajalik majanduskasvu ja kvaliteetsete töökohtade kindlustamiseks ja loomiseks.

2.5. Kuigi EL on $CO_2$ heite vähendamisel esirinnas, tuleb kliimameetmetesse kaasata ka teisi osalejaid. Euroopa Liit peab suurendama oma diplomaatilisi jõupingutusi, lööma kaasa uutes koostöövormides ja rakendama selliseid vahendeid nagu koostöö- ja kaubanduslepingud, et veenda kolmandaid riike selle kriisiga toimetulekuks rohkem pingutama. Samal ajal peab EL arutama küsimust, kas suunata tööstuslikud tarneahelad tagasi Euroopasse, et vähendada sõltuvust Hiina tarnijatest, näiteks fotoelektriliste moodulite ja akude sektoris, ning tagada samal ajal täielikult jätkusuutlik tarneahel, sealhulgas sotsiaalpoliitika ja inimõiguste austamise seisukohast.

2.6. Praegune energia(hinna)kriis ning varustuskindluse, -stabiilsuse ja -prognoositavuse puudumine koormavad väga Euroopa Liitu. Kriis ei oleks nii tõsine, kui varem oleks rohkem rakendatud sihipäraseid meetmeid ja kui näiteks ELi enda eesmärke (näiteks Euroopa energialiidu eesmärgid) oleks tõsisemalt võetud. Komitee peab kiiduväärseks kava „REPowerEU“ käsitlevas teatises välja pakutud meetmeid ja kava „REPowerEU“, et kiirendada taastuvenergia tootmist, mitmekesistada pakkumist ja vähendada nõudlust Venemaa gaasi järele, sest neis välja pakutud lahendused on kooskõlas rohelise kokkuleppe ja Euroopa energialiidu eesmärkidega. Komitee arvates ei peaks eesmärk olema eelkõige sõltuvust mitmekesistada, vaid saavutada võimalikult suur strateegiline energiasõltumatus ja -autonoomia. Komitee hoiatab, et EL peab olema eriti ettevaatlik teiste energiaallikate kasutamisel Venemaa gaasi asendamiseks, võttes arvesse nende mõju keskkonnale ja uut sõltuvust kolmandatest riikidest, kes ei jaga Euroopa väärtuseid.

2.7. Olukord energiaturgudel 2022. aasta augustis näitas selgelt, et ükski energiaallikas ei ole alati 100 % usaldusväärne. Näiteks olid paljud Prantsusmaa tuumaelektrijaamad hoolduse, kliimamuutuste mõju ja muude probleemide tõttu mitmeid kuid võrgust väljas. Kivisöepõhisel elektritootmisel on olnud märkimisväärne mõju kliimakriisile ning samuti kannatab see ise otseselt kliimakriisi tagajärgede all. Põuast tingitud madala veetaseme tõttu Reini jõel ei ole võimalik kivisöel töötavaid elektrijaamu enam varustada. Sarnastel põhjustel on vähenenud ka hüdroenergia stabiilsus, nagu oleme kogenud näiteks Itaalias. Lisaks ei ole maagaas, olenemata sellest, kas seda transporditakse gaasina või vedelal kujul, mitte ainult kliimale kahjulik, vaid hõlmab ka tohutuid geopoliitilisi riske. Seega, mitmekesises ja turvalises energiaallikate jaotuses, mille poole kõik liikmesriigid praegu püüdlevad, tõusevad ELi tulevast energiapoliitikat silmas pidades strateegiliste ja tulevikukindlate allikatena esile tuule- ja päikeseenergia. Nende kahe energiaallika kõikumiste kompenseerimine nõuab esmajoones salvestusseadmeid ja teiseks saastevaba vesinikku, mille kujul saab tuule- ja päikeseenergiat pikaajaliselt salvestada. Euroopa strateegilise autonoomia seisukohast on otsustav küsimus see, kui palju saastevaba vesinikku on võimalik toota Euroopas ja kui palju tuleb importida. Ka ümberkujundamise ajal viitame me suhteliselt kõige usaldusväärsemale ja kliima seisukohast kõige tõhusamale allikale.

2.8. Viimaste aastakümnete areng ja ka hiljutised sündmused näitavad, et elutähtsat taristut, nagu energiavõrk või elektrijaamad, ohustavad küberründed ja sabotaaž. Selle taristu rike või kahjustus võib põhjustada laastavaid tarneraskusi ja ohustada avalikku julgeolekut. Elutähtis taristu, nagu gaasi- ja elektrivõrgud, süvamere internetikaablid, avamererajatised

([3]) ELT C 367, 10.10 2018, lk 1.

ning maismaa tuulepargid ja LNG terminalid, söe- või tuumaelektrijaamad, transport ja liiklus, tervishoiuteenused, rahandus ja julgeolek, võivad olla küberrünnete ja füüsiliste rünnakute sihtmärgiks. Kogu Euroopa elanikkonna huvides on seda elutähtsat taristut paremini kaitsta. EL peab olema sellist laadi võimalikeks rünnakuteks paremini ette valmistatud. Seepärast kutsub komitee üles viivitamata kriitiliselt hindama seni võetud meetmeid ja koostama tervikliku strateegia, et kaitsta ELi selliste ohtude eest nagu loodusõnnetused, füüsilised rünnakud ja küberründed. Sellega seoses soovitab komitee, et kõik välisinvesteeringud ELi strateegilistes sektorites peaksid olema kooskõlas liidu julgeolekupoliitikaga.

2.9. Komitee peab kiiduväärseks kliimameetmete sotsiaalfondi loomist ([4]). Siiski on komitee veendunud, et fond ei taga piisavat rahalist toetust, et seista vastutustundlikult vastu sotsiaal-majanduslikele mõjudele. Selleks, et tulla toime hiiglasliku väljakutsega, mida kujutab endast tõhusa ja õiglase hüvitamismehhanismi väljatöötamine 27 liikmesriigist koosnevas heterogeenses majanduspiirkonnas, on ELi ja liikmesriikide tasandil vaja kaugemale ulatuvaid kaasnevaid meetmeid ja ressursse.

2.10. Energiahindade tohutu tõus on selgelt näidanud, et praegune energiaturg on vaid osaliselt jätkusuutlik. Viidates piiriülesele kulupõhisele hinnakujundusele Euroopa elektribörsidel, märkis komisjoni president Ursula von der Leyen, et see süsteem ei toimi enam, kui rohelise elektri maht jätkuvalt suureneb. Tuleb esitada põhimõttelisi küsimusi energeetika tuleviku kohta, mis tagaks keskkonnahoidliku, taskukohase ja usaldusväärse energiavarustuse ning õiguse energiale. Komitee leiab, et energiaturu korraldamise ja reguleerimise viisi tuleb kohandada vastavalt tulevasele uuele tegelikkusele, milles valdaval kohal on taastuvenergia. Ühtlasi tuleb luua vajalikud tingimused tööstussektorile, mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ja konkreetsetele osalejatele ning uute osalemisvõimaluste loomiseks tootvatele tarbijatele, kodanike energiakogukondadele jne. Samal ajal tuleb tugevdada asjakohast tarbijakaitset. Turu ümberkorraldamisel tuleb erilist tähelepanu pöörata sellele, et vältida olemasolevaid struktuurilisi tõkkeid, mis takistavad väikesi turuosalisi turule pääsemast. See kehtib näiteks juurdepääsu kohta tasakaalustamisenergiale ja vajaduse korral võimsuse turgudele, mis võivad olla vajalikud varustuskindluse tagamiseks.

2.11. Tagamaks, et energiahinnad oleksid ühiskondlikult vastuvõetavad ja taas konkurentsivõimelised, ning samal ajal sillutades teed ELi jätkuvale juhtpositsioonile taastuvenergia kasutamise vallas, kutsub komitee üles ühtlustama ja kiirendama taastuvenergia valdkonna lubade andmise menetlusi, sest neid menetlusi peetakse peamiseks takistuseks, mis ei võimalda taastuvaid energiaallikaid kiiremini kasutusele võtta. Samal ajal tuleb märkimisväärselt parandada detsentraliseerimismeetmete, energiaühistute ja kõigi tootva tarbimise viiside raamtingimusi.

2.12. Komitee toetab kindlalt komisjoni ettepanekut gaasi hoiustamise kohta ja määrust gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmete kohta. Komitee kutsub institutsioone üles

— täiendama seda lühiajalise investeerimisvahendiga, et toetada vesinikuvalmidusega taristu, näiteks ühenduste ja hoidlate rajamist;

— kaaluma naabruses asuvate kolmandate riikide gaasihoidlate kasutamist;

— kehtestama eraldi liikmesriikidele kavad, et vältida koormuse ebaühtlast jaotumist piirkondlikul tasandil.

2.13. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et tsentraliseeritud ja detsentraliseeritud taristu samaaegne rajamine on problemaatiline ning et sellega kaasneb väärinvesteeringute oht. Näiteks on konkureerivad potentsiaalsed kasutusvõimalused olemas üleriigilise vesinikutorustiku võrgu ja külmkaugküttevõrgu laiendamise puhul. Seepärast on komitee nõudnud, et investeerimiskindluse huvides tehtaks asjakohased põhimõttelised otsused ([5]).

([4]) ELT C 152, 6.4.2022, lk 158.
([5]) Vt ELT C 429, 11.12.2020, lk 85.

3. **Energiasüsteemi ümberkujundamine kui kõikehõlmav strateegia ELis ja rahvusvahelises kontekstis**

3.1. Venemaa agressioon on põhjustanud ülemaailmse geopoliitilise kriisi, millel on eksponentsiaalselt kasvav mõju nii majanduslikule tasakaalule kui ka ülemaailmsele energiajulgeolekule. See on seadnud kahtluse alla aastakümnete pikkuse energia-, kaitse- ja välissuhete poliitika, sundides ELi ümber hindama nii oma kavasid kui ka seni liiga kõhklevaid rohe- ja digipöörde meetmeid ning võtma arvesse Venemaa sissetungi ja kehtestatud sanktsioonide tagajärgede mõju kogu maailmas jätkuvale energiasüsteemi ümberkujundamisele.

3.2. Sõltuvus kolmandatest riikidest pärit primaarenergia impordist on saanud otseseks ohuks ELi julgeolekule ja stabiilsusele. Seetõttu on Euroopa Komisjon teinud kiirelt ettepaneku võtta vastu meetmepakett, mille abil kohandatakse Euroopa energiapoliitikat kava „RePowerEU“ raames praeguse geopoliitilise olukorraga. Gaasivarustuskindlust ja maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimusi käsitlevas määruse ettepanekus liigitatakse näiteks gaasihoidla ümber kriitilise tähtsusega energiataristuks ja kehtestatakse nii gaasihoidlate käitajate kohustuslik sertifitseerimine kui ka gaasihoidlate täitmise eesmärgid, et aidata ELil taastada kontroll oma energiaturu üle. Komitee kiidab heaks kõik nimetatud meetmed, mis peaksid kaasa aitama sellele, et EL taastaks kontrolli oma energiaturu üle.

3.3. Samal ajal peab komitee praeguseid poliitilisi pingeid arvestades vajalikuks teha veelgi aktiivsemat koostööd mitmete riikidega, kes suudavad Euroopat lühikese aja jooksul energiaga varustada, kuni saavutatakse komisjoni kavandatav taastuvenergia ulatuslik kasutuselevõtt. Nende hulka kuuluvad Ameerika Ühendriigid ning erineval määral Lõuna-Ameerika ja Aafrika riigid, kelle lühiajaliselt vajalikuks osutunud fossiilkütuste ekspordiga peab kaasnema teadmiste ülekandmine ja taastuvenergia tehnoloogiate edendamine, et sealgi kiirendada kliimamuutuste leevendamist.

4. **Energiasüsteemi ümberkujundamiseks soodsa keskkonna loomine**

4.1. *Avaliku sektori investeeringud*

4.1.1. Kasvava elektrinõudluse rahuldamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks on vaja kahekordistada investeeringuid elektrivõrku 55 miljardi euroni aastas ja suurendada rahastamist puhaste tootmisvõimsuste loomiseks 75 miljardi euroni aastas ([6]). Selles kontekstis on avaliku sektori investeeringud arukatesse ja taastuvatesse energiasüsteemidesse ning hoiustamistaristusse väga olulised, et tagada varustuskindlus, võidelda energiaostuvõimetuse vastu, tagada taskukohased hinnad ja luua kvaliteetseid töökohti.

4.1.2. Komitee soovitab veel kord kohaldada avaliku sektori investeeringute suhtes tasakaalus eelarve nõuet, nagu nõuti arvamuses ECO/569, ([7]) eeldusel, et ei seata ohtu eelarve kestlikkust keskpikas perspektiivis ega euro väärtust, et tagada tootlikkus ning tulevaste põlvkondade heaolu sotsiaalne ja ökoloogiline alus.

4.1.3. Erainvestoreid kaasav segarahastamine on üks võimalus vaid juhul, kui on tagatud, et eraldised on läbipaistvad, puuduvad konfidentsiaalsusklauslid ning avalikul sektoril ei teki riikliku rahastamisega võrreldes põhjendamatuid kulusid. Põhjendatud lisakulud peavad olema täiesti läbipaistvad. Seepärast on veelgi olulisem, et sellistes segarahastamismudelites oleksid õigused ja kohustused selgelt määratletud, vastutusega seotud küsimused selgeks tehtud ning tagatud tõhus ja kiire konfliktide lahendamise süsteem, et vältida pikaajalisi lisakulusid ja ebasoodsaid vastutusprobleeme.

4.1.4. Seoses energiasüsteemide ja -taristu tulevase korraldusega on komitee korduvalt rõhutanud, et oluline on kõigi tarbijate – kodumajapidamiste, ettevõtjate ja energiakogukondade – aktiivne osalemine arukate energiasüsteemide arendamises ning tuleb pakkuda stiimuleid, et võimaldada kodanikuühiskonnal osaleda energiasüsteemi ümberkujundamises. Eraisikute, põllumajandustootjate, linnade, mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ning kodanike

([6]) Sellisele järeldusele on jõudnud elektriettevõtjate liit Eurelectric.
([7]) ELT C 275, 18.7.2022, lk 50.

energiakogukondade rolli meetmete rahastamisel on selgelt alahinnatud. Komitee juhib muu hulgas tähelepanu asjaolule, et enam kui 90 % Saksamaal installeeritud võimsusest ei ole rajanud suured energiatarnijad. Puudub strateegia nende selgete võimaluste ja valmisoleku ärakasutamiseks.

4.1.5. Euroopa energiaalastes õigusaktides ei tunnustata kliimakaitset võrkude reguleerimise eesmärgina. Selle tulemusena on ka riikide reguleerivatel asutustel keeruline luua stiimuleid elektrijaotusvõrkude ümberehitamiseks, laiendamiseks ja ajakohastamiseks selliselt, et need vastaksid kliimaneutraalsuse nõuetele. Seepärast tuleks Euroopa energiaalastes õigusaktides selgesõnaliselt nimetada kliimaneutraalsust kui võrkude reguleerimise eesmärki.

4.1.6. Komisjon juhib õigustatult tähelepanu sellele, et avaliku sektori investeeringud võivad hoogustada ja lausa peavad hoogustama erasektori investeeringuid. REPowerEU ei hõlma siiski asjaomaste avaliku sektori vahendite refinantseerimist. Fossiilkütuste toetuste kaotamine oleks üks võimalus, kuidas seda korraldada. Teine võimalus oleks maksustada tohutu juhuslik kasum, mis on tingitud suurest nafta- ja gaasikriisist ning millest eelkõige suured naftaettevõtjad on kasu saanud. Komitee tunneb muret selle pärast, et ühelt poolt energiaettevõtjate äärmiselt suur kasum ja teiselt poolt energiahindade plahvatuslikust kasvust tingitud energiaostuvõimetuse suurenemine võivad osutuda sotsiaalselt plahvatusohtlikuks. Komitee teeb ettepaneku, et see kasum maksustataks ja suunataks rahalise hüvitisena energiatarbijatele, nt majanduslikult nõrgematele leibkondadele või energiamahukatele ettevõtetele, ning seda kasutataks taastuvenergia tootmise laiendamiseks ja vajaliku võrgutaristu arendamiseks, eriti kuna mõnes liikmesriigis seda juba arutatakse või rakendatakse. Komitee arvates peaks selleks, et mitte heidutada energiaettevõtjaid investeerimast vähese $CO_2$ heitega lahendustesse, olema sellist maksu kehtestades väga valvas. Komitee kutsub komisjoni üles tegema edasiste viivitusteta ettepanekuid asjaomaste meetmete kohta.

4.1.7. Tarnepoliitika peab käima käsikäes taristuga, mis võimaldab elektri ja gaasi mõistlikku liikumist Euroopa turul ning tagab võrgu stabiilsuse. Komitee on veendunud, et erilist tähelepanu tuleks pöörata võrgu laiendamise määratlemisele ülekaaluka avaliku huvina, kliimameetmete lisamisele regulatiivse eesmärgina ning üldiselt taastuvenergia ja elektrivõrgu planeerimise paremale sünkroonsusele. Siinkohal on kindlasti vaja konkreetseid Euroopa Liidu regulatsioone.

4.2. *Kliimamuutustega kohanemise fond*

4.2.1. ELi praegune mehhanism loodusõnnetustele reageerimiseks on Euroopa Liidu Solidaarsusfond. Kuid fondi aastaeelarve on hiljutiste loodusõnnetuste tekitatud kahjude tohutute kuludega ([8]) võrreldes imeväike ja seda tuleb oluliselt suurendada. ELi rahalised vahendid taastuvenergiale üleminekuks on suuremad, kuid arvesse ei ole võetud ELi praegust pakilist vajadust taastuvenergial põhineva sõltumatuse järele.

4.2.2. Komitee on seisukohal, et EL vajab uut rahastamismehhanismi, mis suudaks selliste hädaolukordade korral liikmesriikidele pakkuda viivitamatut ja olulist tuge. Seepärast teeb komitee ettepaneku luua uus kliimamuutustega kohanemise fond. Need rahalised vahendid tuleks ümber suunata olemasolevatest ELi fondidest, eelkõige Ühtekuuluvusfondist ning taaste- ja vastupidavusrahastust, kuid neid tuleks sujuvalt ja sidusalt hallata selle uue fondi kaudu.

4.2.3. Rahastamiskeskkonna ajakohastamisel võiks laiendada ka olemasolevate programmide kohaldamisala, suurendada nende vahendeid ning uue rahastamisvahendi puhul võtta eeskuju taasterahastust „NextGenerationEU“. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et meie ees seisvate tohutute probleemidega toimetulekuks võib olla vaja luua uusi vahendeid. Kõik uued omavahendid tuleb aga kavandada õiglaselt, et vältida ebasoodsas olukorras olevate rühmade täiendavat koormamist. Lisaks ei tohi need takistada majandusarengut.

4.2.4. On äärmiselt oluline, et pigem kiirele ja pakilisele reageerimisele keskenduva kliimamuutustega kohanemise fondi toimimine oleks kooskõlas ELi üldise kliima-, keskkonna- ja energiapoliitikaga, mis pikas perspektiivis vähendab sõltumist hädaolukordadele reageerimisest ning kaitseb nii inimkonda kui ka loodust.

([8]) 2021. aastal Saksamaal muljetavaldavad 80 miljardit eurot.

4.3. *Tehnoloogiate edendamine*

4.3.1. Rohepöörde õnnestumiseks töötlevas tööstuses on vaja elektrifitseerimiseks ja saastevaba vesiniku tootmiseks piisavat, stabiilset ja sobivat taastuvenergiaallikate jaotust. Praegu arendatakse energiasalvestustehnoloogiaid ja kasutatakse täielikult ära digiteerimise pakutavaid võimalusi. Seetõttu on endiselt suur vajadus teadus- ja arendustegevuse järele.

4.3.2. Alates liberaliseerimise algusest on elektriettevõtete investeerimistulemused langenud. Avaliku sektori investeeringute osakaal $CO_2$ heite vähendamise tehnoloogiate uurimisse ja arendamisse on ELis väiksem kui kõigis teistes suuremates majandusriikides, mis seab ohtu ELi konkurentsivõime peamiste tulevikutehnoloogiate vallas. Komitee kutsub komisjoni üles koostama investeeringute strateegilise kava ja innustama liikmesriike kasutama vahendeid optimaalselt ja tõhusalt puhta energia arendamiseks. Sama kehtib ka elektrivõrku tehtavate investeeringute kohta.

4.3.3. $CO_2$ heite vähendamine nõuab tööstustegevuse põhjalikku ümberkujundamist (järgmise 30 aasta jooksul). Kuigi paljud vähese $CO_2$ heitega tehnoloogiad on juba olemas, on nende tehnoloogilise valmiduse tase ([9]) madal. Nende murranguliste tehnoloogiate arendamiseks ja laialdaseks kasutuselevõtuks on vaja ambitsioonikaid tehnoloogia tegevuskavasid ning EL peab edendama innovatsiooni kliima- ja innovatsioonifondide kaudu.

4.3.4. Saastevaba vesinik annab tulevikus vaieldamatult panuse turvalisse Euroopa energiasüsteemi. Komitee viitab oma arvamustele vesinikustrateegia ([10]) ja energiasüsteemi lõimimise strateegia ([11]) kohta.

4.4. *Mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate toetamine* ([12])

4.4.1. Mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd), olgu need siis traditsioonilised ettevõtjad, pereettevõtted, kauplejad, sotsiaalsed ettevõtted, käsitööettevõtted või vabakutselised, on oluline osa konkurentsivõimelise, kliimaneutraalse, ringluspõhise ja kaasava ELi majanduse loomise lahendustest, eeldusel et tagatakse ja säilitatakse sobivad tingimused. VKEd saavad kasu oma keskkonnatoime parandamisest ning oskusteabe ja lahenduste pakkumisest teistele ettevõtjatele, üldsusele ja avalikule sektorile. Komitee tunnistab ja tõstab esile VKEde mitmekesisust ja erinevaid vajadusi, kuid kutsub samal ajal üles pöörama erilist tähelepanu kõige väiksematele ja haavatavamatele ettevõtjatele.

4.4.2. Komitee rõhutab tungivat vajadust toetada VKEsid rohepöörde mõistmisel ja juhtimisel parimal võimalikul viisil. Komitee nõuab Euroopa Komisjonilt ja liikmesriikidelt laiaulatuslike ja suunatud teavitamise ja teadlikkuse suurendamise meetmete rakendamist koordineeritud ja vastastikku täiendaval viisil koos ettevõtjate organisatsioonide, kaubanduskodade, sotsiaalpartnerite ja muude asjakohaste sidusrühmadega. Teisalt tuleks samuti rõhutada VKEde olulist rolli uute tehnoloogiate ja uuenduslike lahenduste loomisel rohepöörde saavutamiseks ELi tööstussektoris ning seda tuleks rahastamisprogrammide juurdepääsetavustingimustes arvesse võtta.

4.4.3. Komitee kutsub ELi ja liikmesriike üles kiirendama rohelisi investeeringuid VKEdesse, tagades soodsa, ennustatava ja julgustava regulatiivse keskkonna, sealhulgas sujuvad loamenetlused, ja vältides koormavaid halduskohustusi, pakkudes ühtlasi kiiret, lihtsat, mugavat ja jälgitavat juurdepääsu rahastamisele, mis on kohandatud kõigi mitmekesiste VKEde rühmade erinevatele vajadustele.

4.4.4. VKEde ressursitõhususe parandamiseks teeb komitee ettepaneku luua eri piirkondades ringmajanduskeskused (H4C). See peaks suurendama sektoriülest koostööd ettevõtjate vahel ja hõlbustama uute tavade ja protsesside väljatöötamist, sealhulgas uute tehnoloogiate tutvustamist. Kogu ELis peavad hankemenetlused hõlmama kliima-, sotsiaalseid ja muid kvaliteedikriteeriume. See soodustab VKEde innovatsiooni ja hõlbustab nende juurdepääsu riigihankelepingutele. Kõnealuse protsessi lahutamatud partnerid peaksid olema VKEde organisatsioonid, kaubanduskojad, akadeemilised ringkonnad, sotsiaalpartnerid ja muud asjakohased sidusrühmad.

([9]) Tehnoloogilise valmiduse tasemed on erinevad punktid skaalal, mida kasutatakse tehnoloogia arengu või valmidusastme mõõtmiseks.
([10]) ELT C 123, 9.4.2021, lk 30.
([11]) ELT C 123, 9.4.2021, lk 22.
([12]) ELT C 486, 21.12.2022, lk 1.

4.4.5. Komitee nõuab tihedamat koostööd haridusasutuste ja VKEde vahel, et kujundada koolitusi rohepöördes vajaliku pädevuse ja vajalike oskuste omandamiseks, sealhulgas nii töötajate kui ka ettevõtjate oskuste täiendamise ja nende ümberõppe kaudu. Lisaks pooldab komitee VKEde innovatsioonitegevuse toetamist, stimuleerides ja hõlbustades koostööd teiste ettevõtjate, nende organisatsioonide, kaubanduskodade, ülikoolide ja teadusasutustega.

## 5. **Õiglase ja kaasava ülemineku üldine edendamine**

### 5.1. *Õiglane üleminek*

5.1.1. Õiglane üleminek hõlmab meetmeid ja sotsiaalpoliitilisi sekkumisi, mis kaasnevad üleminekuga kestlikule ja süsinikuneutraalsele majandusele ja tootmissüsteemile. Komitee rõhutab, et õiglane üleminek ei seisne üksnes ülemineku rahastamises. See hõlmab ka eesmärki kaitsta töötajate õigusi, luua inimväärne töö ja kvaliteetsed töökohad ning sotsiaalkindlustus, tugevdada demokraatlikku osalust (sealhulgas ettevõtte tasandil) ning säilitada ja veelgi suurendada Euroopa ettevõtjate konkurentsivõimet. See nõuab konkreetseid meetmeid kõigil tasanditel, eriti piirkondlikul tasandil.

5.1.2. Nendes olulise tähtsusega sektorites, mida keskkonnahoidlik ajakohastamine ja kliimaneutraalse Euroopa saavutamisele suunatud tööstusrevolutsioon eriti mõjutavad, toimuvad tööhõives suured murrangud, mis muudavad vältimatuks ümberõppe ja haridusinvesteeringud kvaliteetsetesse rohelistesse töökohtadesse. Selles kontekstis on ajakohaste teadmiste edasiandmine ja haridusalased õigused sama olulised kui naiste aktsepteerimise pidev edendamine tehnilistel kutsealadel.

5.1.3. Paketis „Eesmärk 55“ määratletud meetmed ja mitmesugused üleminekuetapid võivad kaasa tuua ulatuslikke muutusi majanduses ja sotsiaalseid häireid. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles pöörama riiklike energia- ja kliimakavade hindamisel rohkem tähelepanu õiglase ülemineku strateegiate asjakohasusele, hinnates iseäranis järgmiste eesmärkide saavutamist:

— hõlbustada töökohavahetusi;

— toetada töötajaid, kes kaotavad $CO_2$ heite vähendamise tõttu oma töökoha (kaotatud töökoht tuleks vähemalt asendada teise samaväärse töökohaga);

— arendada piirkondlikku majanduslikku potentsiaali, mis tuleneb taastuvatest energiaallikatest ning uutest elektritootmises osalemise vormidest;

— tõhusalt võidelda energiaostuvõimetuse vastu.

5.1.4. Komitee kutsub üles tegema tihedat koostööd koolitusteenuse osutajate ja ettevõtjate vahel sellise koolituse kavandamiseks, mis võimaldaks omandada majanduse rohepöördeks vajalikke oskusi ja pädevust, sealhulgas töötajate ja ettevõtjate täiendus- ja ümberõppe kaudu.

5.1.5. Komitee tuletab meelde oma varasemates arvamustes ([13]) väljendatud veendumust, et ei tohiks piirduda sellega, et sotsiaalse ja piirkondliku ühtekuuluvuse ning taasteabi vahendeid kasutatakse kliimakaitse ja energiasüsteemi ümberkujundamise toetamiseks. Pigem tuleb kujundada kliima- ja energiapoliitika selliseks, et see edendaks sotsiaalset ja piirkondlikku ühtekuuluvust. Sellised strateegiad on juba olemas, näiteks fotoelektriliste päikeseelektrijaamade rajamise projektid endistesse pruunsöe kaevandamise kohtadesse Portugalis ja Kreekas või väga strateegiliselt suunatud toetus Leedu tootvatele tarbijatele. Kuid need näited on kõike muud kui üldine tava või peavool.

### 5.2. *Erainvesteeringute võimaldamine*

5.2.1. Individuaalsed liikmesriigid vajavad programme taastuvate energiaallikate alt üles suunal arendamiseks. Sellised energiaallikad on energiasüsteemi ümberkujundamiseks hädavajalikud ning need mõjutavad märkimisväärselt tarnitud energia kvaliteeti ja eelkõige hindu. (Riiklikest elektrivõrkudest saadud) energia hinna tõusu tõttu on juba praegu tekkinud suundumus, et ettevõtted, kellele roheline energia muutunud püsimajäämise küsimuseks, katavad ise oma energiavajaduse.

([13]) Vt ELT C 47, 11.2.2020, lk 30 ja ELT C 62, 15.2.2019, lk 269.

Paljud ettevõtted investeerivad juba dünaamiliselt oma taastuvatesse energia- ja soojusallikatesse. Kuna need allikad on odavamad, on need atraktiivsed ka kohalikele ettevõtetele ja kogukondadele, kes võiksid kasutada energiaülejääki, mis suunatakse elektrivõrku. Kahjuks vajavad paljude Euroopa piirkondade süsteemid väljaarendamist ning need ei ole praegu valmis vastu võtma arvukaid uusi seadmeid. Pealegi ei ole sageli tarvis keskendada neid erainvesteeringuid ainult ühe ettevõtte vajadustele – neist võiks kasu olla ka kohalikele kogukondadele.

5.2.2. Taastuvenergiasektori arengu probleem näib olevat sektori dünaamiline kasv äärmiselt lühikese aja jooksul, mis on suur väljakutse liikmesriikide riigisisestele elektrisüsteemidele, hoolimata märkimisväärsetest investeeringutest võrgu ajakohastamisse ja süsteemide ülekandevõime suurendamisse. Euroopa peab nüüd arendama kohalikke energiakogukondi, kus kohalikel omavalitsustel on investeerimisel keskne roll. Need on nn energiaühistud, mis on moodustatud kohalike elanike osalusel ja mida sageli rahastatakse kohalikest investeerimisfondidest. Kui kohapealne ühiskond selliselt energiasüsteemi ümberkujundamisse kaasata, tagab see nende algatuste toetamise ja vähendab ühiskondliku vastupanu ohtu tootmis-, jaotus- või ülekanderajatiste asukohale kohalikus piirkonnas.

5.2.3. Sellised algatused tuleks võimalikult kiiresti lisada ELi õigusaktidesse ja neid tuleks toetada seda liiki investeeringute riikliku rahastamise süsteemiga. Sellisel juhul on elektrivõrgu kesk- ja madalpingeliinide turustamine otsustava tähtsusega, et võrgutaristut saaks ehitada ka erainvestorite osalusel. Kodanike installeeritavate fotogalvaanikaseadmete arvu kasv näitab ühiskonna ja ettevõtjate suurt investeerimispotentsiaali. Asjakohased õigusaktid selles valdkonnas lahendaksid nii rahastamisprobleemid kui ka probleemid selliste investeeringute ühendamisel elektrisüsteemiga.

5.3. *Energiaostuvõimetus*

5.3.1. Võrdse juurdepääsu tagamine energiale ja energiavarustuskindlus taskukohaste kuludega peab olema ELi ja selle liikmesriikide absoluutne prioriteet. Energiahindade järsu tõusu tõttu puudutab energiaostuvõimetus üha suuremat arvu ELi kodanikke ja tarbijaid kogu Euroopas. Need, kes seisid juba varem silmitsi energiaostuvõimetusega, näevad oma olukorra halvenemist, ja tarbijaid, kellel varem ei olnud probleeme energiaarvete tasumisega, ohustab vaesus.

5.3.2. Arvestades selle küsimuse olulisust, kutsub komitee ELi tungivalt üles edendama ühist lähenemisviisi energiaostuvõimetusele. Praegu saab iga liikmesriik energiaostuvõimetust määratleda vastavalt oma kriteeriumidele ning ühise lähenemisviisi puudumine võib viia olukorrani, kus komisjon ei suuda olukorda adekvaatselt hinnata ning liikmesriigid tõlgendavad energiaostuvõimetust erinevalt ja ka reageerivad erinevalt. Energiatõhususe direktiivi uuesti sõnastamise ettepanekus esitatud määratlus ja energiaostuvõimetuse vaatluskeskuse varem kehtestatud näitajad on hea algus. Arvestades küsimuse kiireloomulisust, leiab komitee, et komisjon ja liikmesriigid peavad edendama ühist lähenemisviisi, mis annab konkreetse ühise arusaama energiaostuvõimetusest ja võimaldab koguda statistilisi andmeid.

5.3.3. Komitee rõhutab, et oluline on investeerida õiglasesse ja tõhusasse energiavarustusse, et energiaostuvõimetust saaks pikas perspektiivis leevendada. Selle saavutamiseks on oluline tagada, et investeeringutega taastuvenergiasse ja energiatõhususse ning hoonete ulatusliku renoveerimisega toetatakse kõige madalama sissetulekuga rühmi. Ainult siis, kui tagatakse, et majanduslikult nõrgematel leibkondadel on vahendid vajalike investeeringute tegemiseks, saavad tootvad tarbijad saavutada enda jaoks või koos teistega kogukonnana strateegilise autonoomia, mis on lõppkokkuvõttes kõige jätkusuutlikum viis energiaostuvõimetuse ületamiseks.

5.3.4. Sellega seoses tuletab komitee meelde oma seisukohta, et kaheklassilise energiaühiskonna teket tuleb iga hinna eest vältida. Ei saa leppida olukorraga, kus energiasüsteemi ümberkujundamisest saavad kasu vaid rahaliselt ja tehniliselt hästi varustatud kodumajapidamised ning kõik teised kodumajapidamised peavad kandma kulusid. Seetõttu toetab komitee stiimuleid ja vahendeid energiatõhususe direktiivi rakendamiseks, et aidata haavatavaid tarbijaid ja kodumajapidamisi, ning juhib tähelepanu sellele, et kaugkütte ja -jahutuse julged eesmärgid võivad halvendada sotsiaaleluruumide tingimusi. Seepärast pooldab komitee kliimameetmete sotsiaalfondi loomise ettepanekut ning kutsub üles järgima õiglase ülemineku põhimõtet, et võtta arvesse liikmesriikide erinevat olukorda.

5.3.5. Kuna energiaostuvõimetus on tingitud üldisest vaesusest, on samuti oluline, et komisjon ja liikmesriigid keskenduksid jätkuvalt vaesuse üldisele vähendamisele. See kriis rõhutab vajadust pidevalt parandada juurdepääsu tööhõivele ja sotsiaalsele kaasamisele, tagada piisav elatustase ja soodustada liikmesriikide majanduskasvu.

5.4. *Maapiirkonnad*

5.4.1. Komitee leiab, et maapiirkondade energiasüsteemi ümberkujundamise ja digiteerimise kombineeritud strateegia ei ole saanud oodatud tähelepanu ja toetust. Komitee nõuab komisjonis vastu võetud ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kiiret elluviimist ja sidusrühmade kaasamist ELi maaelupakti kaudu.

5.4.2. Komitee on korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et energiasüsteemi ümberkujundamine (üleminek suurtelt tsentraliseeritud tootmisrajatistelt detsentraliseeritud struktuuridele) pakub reaalseid võimalusi uute sissetulekuallikate ja uute töökohtade loomiseks maapiirkondades ([14]). Ka siin on komitee väga pettunud Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide seni esitatud ideedes.

5.4.3. Seega tuleb tunnustada ja võimendada kohalike ja piirkondlike energiakogukondade rolli, et saavutada õiglane energiasüsteemi ümberkujundamine koos kogukonna arenguga, luues ja laiendades kodanike energiakogukondi, mis ühendavad vabatahtlikult koondunud kodanikke, kohalikke omavalitsusi ja VKEsid, et luua ühiskondlikku ja majanduslikku kasu.

5.4.4. Komitee märgib kokkuvõtteks, et digitehnoloogia kasutuselevõtt maapiirkondades on oluline nõue energiasüsteemi ümberkujundamise toetamiseks. Maapiirkondade energiasüsteem peab olema detsentraliseeritud. See tähendab suurt vajadust tugevama ja parema ühendatuse järele, mis juba iseenesest nõuab digitehnoloogia kasutuselevõttu, et ühitada pakkumine ja nõudlus ning tagada tõhusad energiavood.

6. **Konkreetsed märkused**

6.1. Tugeva tööstusbaasi säilitamisega ELis saab tagada heaolu, kvaliteetsed töökohad ja pühendumise kliimamuutuste vastasele võitlusele Euroopa ühiskonnas. Euroopa tööstussektor peab investeerima nii Euroopa teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni kui ka tootmisrajatistesse ja -seadmetesse, et säilitada oma konkurentsivõime. Selleks on tarvis sobivat õigusraamistikku.

Energeetikasektor on väga suur majandussektor. Selle sektori eripära on asjaolu, et see mõjutab oluliselt teisi majandussektoreid. Mis puudutab soolist võrdõiguslikkust, siis on energeetikasektor kõigis aspektides väga stereotüüpne sektor, kus domineerivad mehed. See vähendab energiavaldkonnas nii avalikus kui ka erasektoris olulisel määral soolist tasakaalu ametikohtade lõikes ([15]).

Komitee soovitab järgmisi meetmeid:

— tõhustada ja jõustada soolise võrdõiguslikkuse valdkonna olemasolevaid õigusakte nii ELi kui ka riiklikul tasandil;

— luua liikmesriikides ja Euroopa tasandil võrdsed koolitustingimused energeetikavaldkonnaga seotud erialadel ning rajada Euroopa STEM kolledž;

— tagada energeetikasektoris võrdõiguslikkus tööturul, uurides naiste võimalusi, samal ajal vältides energiasüsteemi ümberkujundamise ja digipöörde muutumist naiste karjääri- ja palgalõksuks, ning edendades võrdõiguslikkusalast sotsiaaldialoogi ja kollektiivlepinguid energeetikaettevõtetes kogu Euroopas.

Brüssel, 26. oktoober 2022

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee*
*president*
Christa SCHWENG

([14]) ELT C 367, 10.10.2018, lk 1.
([15]) ÜRO kestliku arengu eesmärgid 5, 7 ja 8; Joy Clancy, Twente Ülikool, „Give women a chance: engendering the energy supply chain“.

*LISA*

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel vähemalt veerandi antud häältest.

**Punkt 2.6**

**Muuta järgmiselt:**

| Sektsiooni arvamus | Muudatusettepanek |
|---|---|
| Praegune energia(hinna)kriis ning varustuskindluse, -stabiilsuse ja -prognoositavuse puudumine koormavad väga Euroopa Liitu. Kriis ei oleks nii tõsine, kui varem oleks rohkem rakendatud sihipäraseid meetmeid ja kui näiteks ELi enda eesmärke (näiteks Euroopa energialiidu eesmärgid) oleks tõsisemalt võetud. Komitee peab kiiduväärseks kava „REPowerEU“ käsitlevas teatises välja pakutud meetmeid ja kava „REPowerEU“, et kiirendada taastuvenergia tootmist, mitmekesistada pakkumist ja vähendada nõudlust Venemaa gaasi järele, sest neis välja pakutud lahendused on kooskõlas rohelise kokkuleppe ja Euroopa energialiidu eesmärkidega. Komitee arvates ***ei*** peaks eesmärk olema eelkõige ***sõltuvust mitmekesistada, vaid saavutada*** võimalikult ***suur strateegiline energiasõltumatus*** ja -autonoomia. Komitee hoiatab, et EL peab olema eriti ettevaatlik teiste energiaallikate kasutamisel Venemaa gaasi asendamiseks, võttes arvesse nende mõju keskkonnale ja uut sõltuvust kolmandatest riikidest, kes ei jaga Euroopa väärtuseid. | Praegune energia(hinna)kriis ning varustuskindluse, -stabiilsuse ja -prognoositavuse puudumine koormavad väga Euroopa Liitu. Kriis ei oleks nii tõsine, kui varem oleks rohkem rakendatud sihipäraseid meetmeid ja kui näiteks ELi enda eesmärke (näiteks Euroopa energialiidu eesmärgid) oleks tõsisemalt võetud. Komitee peab kiiduväärseks kava „REPowerEU“ käsitlevas teatises välja pakutud meetmeid ja kava „REPowerEU“, et kiirendada taastuvenergia tootmist, mitmekesistada pakkumist ja vähendada nõudlust Venemaa gaasi järele, sest neis välja pakutud lahendused on kooskõlas rohelise kokkuleppe ja Euroopa energialiidu eesmärkidega. Komitee arvates peaks eesmärk olema eelkõige ***ressursside mitmekesistamine ning*** võimalikult ***suure avatud strateegilise energiasõltumatuse*** ja -autonoomia saavutamine. Komitee hoiatab, et EL peab olema eriti ettevaatlik teiste energiaallikate kasutamisel Venemaa gaasi asendamiseks, võttes arvesse nende mõju keskkonnale ja uut sõltuvust kolmandatest riikidest, kes ei jaga Euroopa väärtuseid***. Samal ajal peame tänases olukorras säilitama kõik toimivad energiaallikad, sest tegelikult ei seisne praegune oht meie jaoks mitte asendusallikate võimalikus mõjus keskkonnale, vaid energiapuuduses ja elektrikatkestustes. Energiatootmisvõimsus, millega praegu varustatakse Euroopa energiaturgu, ei tohi kaduma minna***. |

**Hääletuse tulemus**

Poolt: 77

Vastu: 113

Erapooletuid: 14

**Punkt 4.3.1**

**Muuta järgmiselt:**

| Sektsiooni arvamus | Muudatusettepanek |
|---|---|
| Rohepöörde õnnestumiseks töötlevas tööstuses on vaja elektrifitseerimiseks ja ***saastevaba*** vesiniku tootmiseks piisavat, stabiilset ja sobivat taastuvenergiaallikate jaotust. Praegu arendatakse energiasalvestustehnoloogiaid ja kasutatakse täielikult ära digiteerimise pakutavaid võimalusi. Seetõttu on endiselt suur vajadus teadus- ja arendustegevuse järele. | Rohepöörde õnnestumiseks töötlevas tööstuses on vaja elektrifitseerimiseks ja vesiniku tootmiseks piisavat, stabiilset ja sobivat taastuvenergiaallikate jaotust. Praegu arendatakse energiasalvestustehnoloogiaid ja kasutatakse täielikult ära digiteerimise pakutavaid võimalusi. Seetõttu on endiselt suur vajadus teadus- ja arendustegevuse järele. |

**Hääletuse tulemus**

Poolt: 92

Vastu: 112

Erapooletuid: 9

**Punkt 4.3.4**

**Muuta järgmiselt:**

| Sektsiooni arvamus | Muudatusettepanek |
|---|---|
| ***Saastevaba vesinik*** annab tulevikus vaieldamatult panuse turvalisse Euroopa energiasüsteemi. Komitee viitab oma arvamustele vesinikustrateegia ([1]) ja energiasüsteemi lõimimise strateegia ([2]) kohta.<br>([1]) ELT C 123, 9.4.2021, lk 30.<br>([2]) ELT C 123, 9.4.2021, lk 22. | ***Vesinik*** annab tulevikus vaieldamatult panuse turvalisse Euroopa energiasüsteemi. Komitee viitab oma arvamustele vesinikustrateegia ([1]) ja energiasüsteemi lõimimise strateegia ([2]) kohta.<br>([1]) ELT C 123, 9.4.2021, lk 30.<br>([2]) ELT C 123, 9.4.2021, lk 22. |

**Hääletuse tulemus**

Poolt: 92

Vastu: 112

Erapooletuid: 9

**Punkt 1.4**

**Muuta järgmiselt:**

| Sektsiooni arvamus | Muudatusettepanek |
|---|---|
| Euroopa potentsiaal taastuvenergia vallas tuleb võimalikult täpselt kindlaks teha ja sellest laialdaselt teavitada, et jõuda ühise arusaamani sellest, mil määral on võimalik saavutada sõltumatust energiaimpordist. Eelkõige tuleb arvesse võtta soojus- ja transpordisektori elektrifitseerimist ning vajadust ELi siseselt toodetud ***saastevaba*** vesiniku järele. | Euroopa potentsiaal taastuvenergia vallas tuleb võimalikult täpselt kindlaks teha ja sellest laialdaselt teavitada, et jõuda ühise arusaamani sellest, mil määral on võimalik saavutada sõltumatust energiaimpordist. Eelkõige tuleb arvesse võtta soojus- ja transpordisektori elektrifitseerimist ning vajadust ELi siseselt toodetud vesiniku järele. |

**Hääletuse tulemus**

Poolt: 92

Vastu: 112

Erapooletuid: 9

**Punkt 1.6**

**Muuta järgmiselt:**

| Sektsiooni arvamus | Muudatusettepanek |
|---|---|
| Samal ajal on vaja lühiajalisi ja tõenäoliselt ka keskmise tähtajaga meetmeid, et kompenseerida kaotatud Venemaa energiatarneid. Üks selline meede on veeldatud maagaasi import. Komitee peab siiski oluliseks, et see ei tekitaks uut pikaajalist sõltuvust fossiilkütustest. Seda tuleb investeerimistsüklis eelnevalt arvesse võtta. Üldiselt ***ei ole*** eesmärk ***mitte sõltuvust*** mitmekesistada, ***vaid*** saavutada võimalikult suur strateegiline autonoomia. | Samal ajal on vaja lühiajalisi ja tõenäoliselt ka keskmise tähtajaga meetmeid, et kompenseerida kaotatud Venemaa energiatarneid. Üks selline meede on veeldatud maagaasi import. Komitee peab siiski oluliseks, et see ei tekitaks uut pikaajalist sõltuvust fossiilkütustest. Seda tuleb investeerimistsüklis eelnevalt arvesse võtta. Üldiselt ***on*** eesmärk mitmekesistada ***energiaallikaid ja samal ajal vähendada ulatuslikku sõltuvust ühest importijast, et*** saavutada võimalikult suur ***avatud*** strateegiline autonoomia. |

**Hääletuse tulemus**

Poolt: 77

Vastu: 113

Erapooletuid: 14